

การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
กับการประชาสัมพันธ์ของรัฐ (พ.ศ. 2481-2535)

นาย อูปรากร เศตะพราหมณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาการสื่อสารมวลชน

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-583-415-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I17031953

EXTERNAL SERVICE OF RADIO THAILAND
AND ITS ROLE IN THE STATE PUBLIC RELATIONS
(1938 - 1992)

Mr. Uprakorn Setabrahmana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Mass Communication
Graduate School
Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-583-415-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศของสถานีวิทยุ
กระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับการประชาสัมพันธ์ของรัฐ
(พ.ศ. 2481-2535)
โดย นายอุปรากร เพ็ชรพรหมณ์
ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ปรึกษา รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรามัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย หิรัญเกษ)

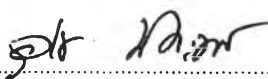
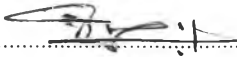

อุปรากร เศรษฐพรหมณ์ : การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับการประชาสัมพันธ์ของรัฐ (พ.ศ. 2481-2535) (EXTERNAL SERVICE OF RADIO THAILAND AND ITS ROLE IN THE STATE PUBLIC RELATIONS 1938-1992) อ.ที่ปรึกษา : รศ.จุมพล รอดคำดี, 189 หน้า. ISBN 974-583-415-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และบทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศในการสะท้อนนโยบายของรัฐบาลแต่ละยุค

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ และจากเอกสารต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศของไทยได้เริ่มออกอากาศอย่างจริงจังเมื่อปี พ.ศ. 2481 โดยเริ่มทำการกระจายเสียงเพียง 2 ภาษา คือ อังกฤษและฝรั่งเศส จนถึงปัจจุบันได้เพิ่มเป็น 12 ภาษา ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ลาว จีน ไทย เวียดนาม เขมร มาเลเซีย พม่า ญี่ปุ่น และอินโดนีเซีย 2. ในแต่ละยุคที่ผ่านมามีการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศในช่วงไม่สามารถสนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาลได้มากนัก เช่น ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศได้เสนอข่าวสารในลักษณะที่เป็นกลางซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ให้การกระจายเสียงภายในประเทศเสนอข่าวที่เอนเอียงไปทางฝ่ายญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2489-2516) นโยบายส่วนหนึ่งของรัฐบาลก็คือการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศก็ได้นำเสนอทั้งข่าวและบทความ เพื่อการตอบโต้และต่อต้านอย่างชัดเจน จวบจนภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 จนถึงปัจจุบัน การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศได้สะท้อนให้เห็นนโยบายของรัฐบาล ในลักษณะผสมผสานกันระหว่างนโยบายการพัฒนาประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น ความร่วมมือทางการค้า ความสัมพันธ์ทางการเมืองกับนานาประเทศโดยมิได้คำนึงถึงลัทธิหรือระบอบการปกครอง นอกจากนี้ยังมีการเสนอข่าวและบทความที่มีลักษณะของการให้บริการข่าวสารมากขึ้น นอกเหนือจากรายการที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของไทยในสายตาประชาคมโลก

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

C350604 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: RADIO THAILAND/EXTERNAL SERVICE/STATE PUBLIC RELATIONS

UPRAKORN SETABHRAHMANA : EXTERNAL SERVICE OF RADIO THAILAND AND ITS
ROLE IN THE STATE PUBLIC RELATIONS (1938-1992). THESIS ADVISOR:
ASSO. PROF. JOOMPOL RODCUMDEE. 189 PP. ISBN 974-583-415-7

The research is aimed at studying the proceeding of Radio Thailand,
External Service, including its role to reflect the government's policy.

The qualitative method was used in this research in order to collect
data from various documents as well as indepth interviewing.

The outcome of the study are: 1. The External Service of Radio
Thailand began in 1938, starting broadcast only English and French. Radio
Thailand External Service at present broadcasts in 12 languages namely
English, French, German, Laos, Mandarin, Vietnamese, Khmer, Malay, Japanese,
Burmese, Indonesia and Thai. 2. Periodically, The External Service of Radio
Thailand could not reflect much of government's policy. For example, during
World War Two, the External Service broadcasted in neutral way while the
Internal Service took side with Japan. However, after World War Two
(1946-1973), one of the government's policy which is against the communism
has emerged clearly in its works. After the violent events in October 14,
1973 and October 6, 1976, the External Service of Radio Thailand has
reflected the government's policy in both aspects: National Development
policy and International Relation: policy, such as the cooperative in trade
and politics without regime limitation. Apart from Art and Cultural
programmes, the External Service of Radio Thailand, presented news and
features as information service in order to create the good image of
Thailand and better understanding among the international communities.

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....

สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....

ปีการศึกษา.....2536.....

ลายมือชื่อนิต..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ และความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี อาจารย์ที่ปรึกษา และ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย สิริกายะ ซึ่งทั้งสามท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้การท้าววิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พร้อมกันนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณแต่ท่านผู้ที่มีประสบการณ์ จากการ ทำงานในยุคแรกของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ อาทิ คุณไพโรจน์ ชัยนาม คุณสุนทร หงส์ลดาธรมภ์ คุณจางง รังสิกุล คุณเสงี่ยม เผ่าทองสุข คุณสม จิตต์ สิทธิชัย คุณรายง สาครพันธ์และท่านอื่น ๆ อีกหลายท่านที่ได้กรุณาเล่า ประสบการณ์ของท่านในอดีตที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของการกระจายเสียงภาค ภาษาต่างประเทศในยุคสมัยของท่าน ท้าให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาเชื่อมโยงกับ การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศในปัจจุบันได้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาตลอดจนเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุนทั้งทางด้านข้อมูล และเวลาในการเขียนวิทยานิพนธ์ ท้า ให้ได้ผลการวิจัยออกมาเป็นที่น่าพอใจครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประการ

อุปรากร เศตะพราหมณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
- ปัญหาวิจัย	13
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย	13
- ข้อตกลงเบื้องต้น	13
- ข้อเสนอพื้นฐาน	14
- ขอบเขตของการวิจัย	14
- นิยามศัพท์	16
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	17
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
- บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน	18
- แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายเสียงระหว่างประเทศ	20
- แนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	25
- แนวคิดเกี่ยวกับการโฆษณาชวนเชื่อ	32
- แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการข่าวสาร	34
3 ระเบียบวิธีวิจัย	38
- การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
- การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. การดำเนินงานของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ	
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย	44
- การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ ยุคก่อนสงคราม	
โลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2470-2481)	44
- การดำเนินงานของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ-	
ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2484-2489)	53
- การกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศยุคหลังสงคราม-	
โลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2489-2500) และเชื่อมต่อมาจนถึง	
ยุคปัจจุบัน	60
- การเปิดดำเนินการกระจายเสียงภาคภาษาอังกฤษเพื่อ	
ผู้ฟังในประเทศ	66
5. บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศที่สะท้อน	
นโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุค	85
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศของไทย . .	85
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศยุค	
ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2470-2481)	87
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศยุคระหว่าง	
สงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2481-2489)	88
- ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 บทบาทของการกระจายเสียง	
ภาคภาษาต่างประเทศกับการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์	
(พ.ศ. 2489-2500)	92
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ	
ยุคเผด็จการอำนาจนิยม (พ.ศ. 2500-2516)	97
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศยุคหลังการ	
เรียกร้องประชาธิปไตย (14 ตุลาคม พ.ศ. 2516)	110

สารบัญ (ต่อ)

- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศยุคปฏิรูป การปกครองแผ่นดิน (6 ตุลาคม 2519) ช่วง พ.ศ.2519- 2522.....	122
- การปกครองประเทศโดยมีนายธานินทร์ กรัยวิเชียรเป็น นายกรัฐมนตรี.....	125
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ ในยุค พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (พ.ศ.2520-2523).....	131
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศยุค พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2523-2531)..	135
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศในยุคของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (พ.ศ.2531-2534).....	141
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศยุค รสช. ซึ่งมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2534-2535).....	149
6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	
- การดำเนินงานของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....	157
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ ยุคก่อน สงครามโลกครั้งที่ 2	160
- บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ ในช่วง ระหว่างสงครามโลกครั้งนี้ 2 ถึงปัจจุบัน.....	160
- อภิปรายผลการวิจัย.....	
- บทบาทที่น่าทบทวนของการกระจายเสียงภาคภาษาต่างประเทศ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....	165
- ข้อจำกัดในการวิจัย.....	169
- ข้อเสนอแนะ.....	170

สารบัญ (ต่อ)

- บรรณานุกรม.....	171
- ภาคผนวก.....	179
- ก. การรับฟังข่าววิทยุกระจายเสียงจากต่างประเทศ.....	180
- ข. ปกิณกะ "เพื่อแรงงานไทยในตะวันออกกลาง".....	186
- ประวัติผู้เขียน.....	189